

LIGETI
ENSEMBLE

SCHÖNBERG- EST

2019. JANUÁR 31. 19:30
BUDAPEST MUSIC CENTER

LIGETI ENSEMBLE SCHÖNBERG-EST

SCHÖNBERG

Három zongoradarab, op. 11

Előadja:

Csalog Gábor (zongora)

SCHÖNBERG

Verklärte Nacht, op. 4

--- szünet ---

SCHÖNBERG

Pierrot Lunaire, op. 21

Közreműködik:

Csordás Klára (mezzoszoprán)

Ligeti Ensemble

Vezényel és közreműködik:

Keller András

„Színek, ritmusok, hangulatok folyamatosan változó, töretlen sorozata” – így jellemezte zenei ideálját Schönberg abban a különlegesen gazdag alkotói korszakában, melyben azóta ikonikussá vált *Három zongoradarab*-ját komponálta. Maga Schönberg is hangsúlyozta, hogy bár az 1909-ben írt op. 11-es sorozat nem az első lépés, amelyet a zenei kifejezés új formája felé tett, mégis ezt jelentette meg először az „új korszakból”. A zongoraművek, melyekben látványosan szakított a tonalitással, hamar felkeltették a zenei szakma figyelmét, sokan máig a zenetörténet jelentős mérföldköveiként tekintenek rájuk. A ma esti koncerten Csalog Gábor előadásában hallható *Három zongoradarab* egyszerre értelmezi újra a múltat és mutat a jövőbe, egyszerre szélsőségesen racionális és megrázóan kifejező zene.

A schönbergi kifejezőerő egészen más dimenzióit mutatja be az 1899-ben született *Megdicsőült éj* (*Verklärte Nacht*), melyet a Ligeti Ensemble művészeiből alakult vonósszextett (Keller András, Környei Zsófia, Homoki Gábor, Móré László, Takács Ákos, Migróczi Tamás) szólaltat meg. Két ember – egy nő és egy férfi – megrendítő találkozását élhetjük át a zene közvetítésével, melyet a századforduló egyik legelismertebb költőjének verse ihletett. Richard Dehmel *Verklärte Nacht* című költeménye öt tisztán elkülönülő versszakban tárja fel előttünk a történetet. A páratlan versszakok (1, 3, 5) a találkozás élő hátterét, a holdfényes erdőt keltik életre, míg a páros versszakokban (2, 4) először a nő, majd a férfi hangját halljuk. A nő szégyenkezve vallja be, hogy gyermeket vár, aki azonban nem a férfié. A férfi megnyugtatta őt, és sajátjaként fogadja el a gyermeket. Schönberg megfogalmazásában zenéje „nem egy meghatározott cselekményt vagy drámát illusztrál, sokkal inkább a természet ábrázolására és az emberi érzések kifejezésére szorítkozik.” A *Megdicsőült éj* sugárzó, szinte mágikus kódával zárul: „Egymás derekát átkarolják, / sóhajukkal egymást csókolják. / Két ember megy a világos nagy éjben.”

Bár az 1902-es premiért követően a közönségből többen is úgy vélekedtek, hogy Schönberg zenéje úgy szólt, mintha valaki összemaszatolta volna a Trisztán és Izolda kottáját, a *Megdicsőült éj* kétségkívül a szerző legnépszerűbb műve lett. Schönberg 1917-ben vonószenei változatot is készített a darabból, melyhez élete utolsó évtizedében, 1943-ban is visszatért, egy kiadó kedvéért kisebb változtatásokat eszközölve a kot-

tában. És hiába telt el a mű születése óta több mint száz év, a *Verklärte Nacht* ma is épp olyan elementáris erővel hat, mint amelyről egy leveleiben Dehmél is beszámolt Schönbergnek. „Szerettem volna követni a szövegem motívumait a darabodban – írja Dehmél –, de hamar felhagytam vele, annyira elbűvölt a zene.”

A *Pierrot Lunaire* valódi alappillére a 20–21. századi zenének. Miközben gyökerei a romantikus dalciklusokig nyúlnak vissza, szokatlan hangszerelésével, merész atonalitásával és rendhagyó zenei eszközeivel hatással van a mai kortárs szerzőkre is. A *Pierrot Lunaire* 19. századi kapcsolódásait jelzi például a tény, hogy a darabot Schönberg 1912-ben egy olyan énekes- és színésznő számára komponálta, aki Wagner özvegyétől (és egyben Liszt lányától), Cosimától tanult énekelni. A megrendelő, Albertine Zehme drámai erejű előadásairól volt híres – a *Pierrot* premierjén is jelmezben lépett színpadra, miközben a zenészek a színfalak mögé rejtőzve kísérték őt.

Schönberg Albert Giraud huszonegy versére komponálta melodramáját, melynek előadásához egy speciális énekbeszéd technikát (Sprechgesang) írt elő. A partitúra előszavában Schönberg a következő instrukciót adja az énekesnek: „A beszédszólamban (Sprechstimme) hangjegyekkel megadott dallam (néhány, külön jelzett kivételtől eltekintve) nem éneklésre van szánva. Az előadó feladata, hogy ezt a lejegyzett hangjegyek figyelembevételével beszéddallammá (Sprechmelodie) alakítsa.” A Ligeti Ensemble koncertjén ezúttal Csordás Klára alakítja az énekszólamot, akihez Kaczander Orsolya, Klenyán Csaba, Homoki Gábor, Karasszon Eszter és Mali Emese társul. Az öt zenész összesen nyolc különböző hangszeren játszva szólaltatja meg a huszonegy dalt, melyek mindegyike más-más hangszerelést követ. A rövid dalok témái közt a szerelmet és a szexualitást éppúgy megtaláljuk, mint a vallást, a honvágyat vagy épp az erőszakot. Schönberg ugyanakkor mindannyiunkat óva int attól, hogy zenéje hallgatása közben túl sokat töprengjünk a Giraud-szöveg jelentésein. A *Pierrot Lunaire*-t hallgatva akkor nyerhetünk a legtöbbet, ha képesek vagyunk igazán átadni magunkat a hangzásélménynek.

Szöveg: Belinszky Anna

CSALOG GÁBOR a magyar kortárs zenei élet megkerülhetetlen alakja. Avatott előadója többek között Kurtág György műveinek, akivel több évtizede tanul és dolgozik együtt. Több Kurtág-premier is fűződik a nevéhez, de fontos szerepet vállalt Ligeti György zongoraműveinek magyarországi bemutatásában is. Koncertezett Perényi Miklóssal és Heinz Holligerrel, és állandó kamarapartneri között tudhatja Keller Andrást, Kemenes Andrást és Klenyán Csabát is. A Zeneakadémián Czövek Erna, Ránki Dezső, Kocsis Zoltán, Kurtág György, Kadosa Pál és Schiff András voltak a mesterei. Tanulmányai befejezése után két éven át Sebők György asszisztense volt az egyesült államokbeli Indiana Egyetemen. A 2003-ban Liszt-díjjal kitüntetett művész a Zeneakadémia Kamarazene Tanszékének tanára.

CSORDÁS KLÁRA drámai hangjával és karizmatikus színpadi jelenlétével a legkülönbözőbb műfajok előadójaként vívta ki világszerte a zenei szakma és a közönség elismerését. A Zeneakadémia elvégzése után (ahol operaénekesi és zenetudósi diplomát is szerzett) a Bécsi Zeneakadémián tanult, és mesterei között tudhatja Fekete Mária és Kurtág György mellett többek között Rózsa Verát, Nicolai Geddát és Helmuth Rillinget. 2018-ban DLA fokozatot szerzett. Kortárs zenei projektekben többször dolgozott együtt Mauricio Kagellal és Eötvös Péterrel is. Tagja volt a bécsi, a mannheimi és a stockholmi operának, és szólistaként a világ legismertebb hangversenytermeiben adott koncerteket. Az anyanyelvén kívül angolul, németül, franciául, svédül, spanyolul és olaszul is kitűnően beszélő művésznő orosz, lengyel és norvég nyelven is énekel.

LIGETI ENSEMBLE

2018. május 28-án, Ligeti György születésnapján adta első koncertjét a Concerto Budapest új formációja, a Ligeti Ensemble. A névválasztás – amelyet Ligeti György özvegye, Ligeti Vera, és a zeneszerző fia, Lukás Ligeti egyetértő támogatása tett lehetővé – félreérthetetlenül kijelöli a kamarazenekar céljainak megfogalmazását: a zenetörténet jelenének és elmúlt bő évszázadának, napjainkra klasszikussá érett remekművei előadását. Az együttes folytatni kívánja a 2006 és 2014 között megvalósult életműsorozat hagyományát, Ligeti életművének rendszeres ápolását. A Ligeti Ensemble elsősorban a Concerto Budapest muzsikusaira épül, de kifejezetten számít azoknak a muzsikusoknak az aktív részvételére, akik az elmúlt évtizedekben, a kortárs zene előadásában kiemelkedő tevékenységet folytattak. Az együttes művészeti vezetői Keller András és Rácz Zoltán.

LIGETI ENSEMBLE koncertajánló:

02.28. BMC Vidovszky 75

03.14. BMC Gubajdulina / Eötvös / Serei

SCHÖNBERG RECITAL WITH LIGETI ENSEMBLE

SCHÖNBERG 3 Pieces, Op.11

Featuring: **Gábor Csalog** (piano)

SCHÖNBERG Verklärte Nacht, Op.4

--- interval---

SCHÖNBERG Pierrot Lunaire, Op.21

Featuring: **Klára Csordás** (mezzo-soprano)

Ligeti Ensemble

Conductor: **András Keller**

"Today, Schönberg's music is understood to be ultramodern hyperbole taken to a laughable extreme. In his homeland, he is treated simply as 'der Fall Schönberg' /The Schönberg case/, as though referring to some psychopathology." Thus Antal Molnár wrote in the periodical Nyugat (1912), reflecting the general sense surrounding the work of Arnold Schönberg. A good century has passed since then and in the meantime Schönberg has become a music history classic, although there has still not been a full exposition of his oeuvre free of misconceptions and prejudices. This is partly the mission of this concert, which opens with his atonal *Three Piano Pieces* (1909) as performed by Gábor Csalog, a fine artist who has long demonstrated his commitment to modern and contemporary music. "Two figures pass through the bare, cold grove; the moon accompanies them, they gaze into it." These are the opening lines of a poem by German Richard Dehmel published in 1896, inspiration for Schönberg's late Romantic string sextet *Transfigured Night* that premiered three years later. The concert winds up with a truly unusual item, *Pierrot Lunaire* (1912), in *sprechgesang* (spoken singing) style with small orchestra accompaniment: verses by Belgian poet Albert Giraud are delivered by mezzosoprano Klára Csordás who currently resides in Paris.

concerto BUDAPEST

született muzsikusok

www.concertobudapest.hu